
Inkomstfördelning och optimal politik

I september 2001 anordnades en konferens på temat "public policy" i Stockholm i regi av Centre for Economic Policy Research (CEPR) och i samarbete med Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). I detta temanummer av *Ekonomisk Debatt* publiceras fem av de uppsatser som presenterades på konferensen. Författarna är alla ledande forskare inom sina respektive områden och artiklarna är av såväl empirisk som teoretisk art.

Tre av artiklarna handlar om olika aspekter på inkomstfördelningsfrågor. I den första av dessa, skriven av Daron Acemoglu, Simon Johnson och James Robinson, söks en förklaring till det faktum att de länder som koloniserats av europeiska makter under de senaste 500 åren var relativt rika på 1500-talet men nu är relativt fattiga. Författarnas empiriska analys visar att detta faktum inte kan förklaras med hjälp av geografiska faktorer, utan att svaret går att finna i lagar och regler. Det verkar som om den europeiska kolonisationen hade olika effekt i rika respektive fattiga länder. I framgångsrika regioner med redan befintliga "extraktiva" institutioner, dvs institutioner som inte gynnade den privata äganderätten, övertog européerna dessa, medan de i fattigare regioner utvecklade institutioner som gynnade den privata äganderätten. Författarna menar att den diametrala förändringen i relativinkomsten under

de senaste 500 åren speglar effekten av skillnaderna i lagar och regler (och den diametrala förändring av lagar och regler som skapats genom europeisk kolonialism) på dagen inkomster.

I den andra artikeln analyserar Thomas Piketty och Emmanuel Saez hur inkomstfördelningen utvecklats under 1900-talet i USA. Baserat på unika data för de översta inkomst- och löneskikten i USA mellan 1913 och 1998, som författarna skapat utifrån data från självdeklarationer, finner författarna att de översta inkomst- och löneskikten uppvisar ett U-format mönster under århundradet. Deras analys tyder på att detta inte enbart kan bero på den tekniska utvecklingen, vilket skulle ha varit fallit om Simon Kuznets inflytelserika hypotes varit korrekt. Författarna skiljer på förmögenhets- och inkomsteffekter. De betydande störningar som kapitalägare drabbades av under den stora depressionen och andra världskriget verkar ha haft en bestående effekt: de högsta kapitalinkomsterna är fortfarande lägre på sent 1990-tal än före första världskriget. Den förklaring som författarna anser som troligast är att den kraftigt progressiva beskattningen hindrat återuppbyggnaden av tidigare riktigt stora förmögenheter. Genom att använda uppgifter om inkomstskillnader finner Piketty och Saez att toppskiktets andel av de totala lönerna var stabil före andra världskriget och föll tvärt under kriget. De över-

sta löneskikten började återhämta sig från denna störning på 1960- och 1970-talen och ligger nu på en högre nivå än före andra världskriget. Författarna betonar sociala normer som en möjlig förklaring till detta mönster i lönefördelningen.

I den tredje artikeln som rör inkomstfördelningsfrågor undersöker Raquel Fernández, Nezih Guner och John Knowles sambandet mellan äktenskapssortering (dvs huruvida likar gifter sig med likar eller ej) och inkomstjämlighet. I en teoretisk modell där individer fattar beslut om att utbilda sig eller ej, med vem de ska bilda hushåll, hur mycket de ska konsumera och hur många barn de ska ha, konstateras ett positivt samband mellan sortering och ojämlikhet. Ekonomier med högre utbildningspremie kommer, enligt modellen, att kännetecknas av en högre grad av äktenskapssortering. Denna implikation testas sedan författarna med hjälp av individdata från 34 länder. De empiriska resultaten stödjer den teoretiska modellens förutsägelse att det finns ett positivt samband mellan sortering och ojämlikhet.

De övriga två artiklarna behandlar företagsbeskattning respektive optimal politik när regeringen inte kan binda sig till den framtida politiken. Clemens Fuest, Bernd Huber och Søren Bo Nielsen hävdar att en sänkning av företagsskattesatsen, så att den understiger inkomstsattesatsen, utgör den optimala skattepolitiken om det föreligger problem med asymmetrisk information mellan investerare och företag på kapitalmarknaden. Författarna menar att en sådan sänkning av företagsskattesatsen stimulerar till emissionsfinansiering och sålunda dämpar

en alltför omfattande lånefinansiering till följd av asymmetrisk information. Deras främsta teoretiska resultat står i klar kontrast till det traditionella synsättet på företagsbeskattning och teorin om företagsfinansiering, enligt vilka emissionsfinansiering innebär en skattemässig nackdel.

I den avslutande artikeln analyserar Paul Klein, Per Krusell & José-Víctor Ríos-Rull det så kallade tidskonsistensproblemet i ekonomisk politik. Till skillnad från många tidigare studier så är syftet inte att hitta någon "lösning" på problemet utan att reda ut precis vad som händer i en värld där dagens politiker inte kan binda sina efterträdare (eller ens sig själva i senare tappning) men är medvetna om exakt vilka följder dagens politik har för privat och politiskt beteende nu och i framtiden. Till stor del är det här ett metodproblem, men på väg mot metodproblemets lösning gör författarna några nya, intressanta och delvis också oväntade kvalitativa insikter. Det visar sig i synnerhet att tidskonsistensproblemet i ett viktigt sammanhang inte är fullt så katastrofalt som man skulle kunna tro, om bara politikerna är tillräckligt sofistikerade.

PONTUS BRAUNERHJELM

*Professor (adj) Linköpings universitet,
vice vd SNS*

MATZ DAHLBERG

och EVA JOHANSSON

Redaktörer för Ekonomisk Debatt